

Allan Blom
20 år av framgångsrik stiftelseverksamhet

Högtidlig stipendieutdelning vid Bruks och smidesdagen på Kimo Bruk i Oravais

03.07.10 kl. 13.00

Mina damer och herrar / Hyvät naiset ja herrat
Bästa stipendiater / Parhaat stipendiensaajat

Den Smedska eran på Kimo Bruk inleddes 1894. Det var då en del bönder från Vörå inköpte bruket, som då tidigare hade gått i konkurs. Mest känd av dem blev Johannes Smeds. Andra delägare var Mickel Ollus och Simon Smeds. Simon Smeds med hustru Maria kom från Rejpelt till Kimo 1896 och arbetade ihop ett aktiekapital åt sig. Det här aktiekapitalet eiler egentligen striden om det, skulle sedan komma att spela en avgörande roll i familjens fortsatta liv.

Maria och Simon Smeds hade sju barn, tre dog före ett års ålder och sedan var det Maria, Johan, Johanna och Fanny. Fanny var yngst, stark och synnerligen intelligent. Det blev hon som tog initiativet på bruket efter att fadern dött i cancer och brodern Johan stupat i kriget. År 1918 flyttade familjen tillbaka till Vörå. Fanny med systrarna Maja och Hanna, som de nu kallade sig, köpte ett hemman i Koskeby. Sammansvetsade byggde systrarna upp ett hem där det bara fanns plats för kvinnor. Maja var sjuksköterskan, Hanna bonden och Fanny ekonomen som höll ett hårt grepp om ekonomin samtidigt som hon satsade på en egen karriär inom bankvärlden. Hon hade tili och med en liten privat bank också, som inte tog ut några räntor. De många, unga vöråbor som så kunde finansiera sina studier, betalade så fort som möjligt tillbaka lånet i vetskapen om att en annan studerande då skulle få hjälp.

Själv kände jag Fanny mycket väl. Egentligen beundrade jag henne. Vår gemensamma nämnare var ju förstås Helsingfors Bank, men hennes ekonomiska intelligens imponerade stort på mig. Hon böjde sig aldrig för myndigheter och överhögheter, samtidigt som hon hade ett mycket vänligt sinne. Livet hade lärt henne. Alla tre systrarna i familjen levde ogifta och Fanny blev den sista isin familj. När hon då för 20 år sedan dog den 7 november 1989, 89 år gammal, efterlämnade hon ett testamente där hon uttryckte sin yttersta vilja för hur den efterlämnade egendomen skulle Förvaltas. Om allt detta och mycket mera kan man läsa i boken Testamentet, som på ett förtjänstfullt sätt skrivits och sammanställts av redaktör Marita Bagge. Få kvinnor i Vörå har gett upphov till så mycket diskussion som Fanny Smeds gjorde både så länge hon levde och efter sin död.

Att inte ha barn i huset var en stor tragedi för de tre systrarna Maja, Hanna och Fanny Smeds. För syskonen Smeds och i synnerhet för Fanny var ungdomen, ungdomens möjligheter och ett fritt blåvitt Finland, det som stod över allting. När Fanny Smeds förstod, att utan testamente så skulle staten gå in som arvtagare, började hon fundera på olika alternativ. En gemensam nämnare för våra diskussioner var hela tiden värandet av ungdomen och deras möjligheter till fria studier. Efter många års diskussioner utkristalliserade sig en stiftelsemodell för ungdomar från just Kimo, Komossa och Kuopppa byar. Detta härleddes från tiden då familjen blev hjälpt av bönder från dessa byar. Stiftelsen är således ett tack till kommande generation för den forna generationens hjälp.

*Talo ilman lapsia ja ilman nuorisoa, oli näille kolmelle siskolle suuri vastoinkäyminen.
Varsinkin sen takia että nuoriso ja sen mahdollisuudet sekä vapaa sinivalkoinen Suomi*

merkitsi sisaruksille, ja Fannylle erityisesti, enemmän kuin mikään muu. Siinä syy sisarusten toimintaan Suomen Lottajärjestössä.

Kun Fanny Smedsille kävi ilmi että ilman testamenttia valtio perisi koko omaisuuden, hän alkoi miettiä mitkä muut vaihtoehdot voisi tulla kysymykseen. Yhteinen nimittäjä meidän keskusteluissa oli koko ajan nuoriso ja tahto turvata heidän mahdollisuus opiskella, ja ennen kaikkea unohtamatta vapaata sinivalkoista Suomea, kuten hänellä oli tapana sanoa. Fannyn ja siskojen isänmaanrakkaus oli vahva ja heille tärkeä asia, se oli osa heidän arkipäiväänsä.

Fanny Smeds kuoli 7 päivä marraskuuta 1989. On nyt kulunut yli 20 vuotta hänen kuolemastaan ja säätiön perustamisesta. Säätiö sai nimeksi Kimon, Komossan ja Kuopan kylien opintotukisäätiö. Näin Fanny Smedsin testamentin mukaan. Fannyn perusajatuksena testamenttia laatiessaan oli että kaikilla nuorilla tulee olla mahdollisuus opiskeluun. Siksi stipendihakijan tulee myös ilmoittaa kuinka opinnot kustannetaan. Vuosittain hakemuksia tulle noin 50, ja rahat ei millään voi riittää kaikille. Mutta monet ovat saaneet apurahoja ja tänä vuonna 22 opiskelijaa saa stipendin. Vuosien mittaan on jo tullut jaettua noin 250 000 euroa muutamalle sadalle onnekkaalle nuorelle.

Stipendierna tilldelas studerande på institut och högskolenivå från de tre byarna. Folkmängden utgör bland annat grunden för den interna fördelningen mellan byarna. Förutom studieresultat beaktas i enlighet med stiftelseurkunden också de studerandes ekonomiska förutsättningar och möjligheter att finansiera sina studier.

Studiestödsstiftelsen för Kimo, Komossa och Kuoppa byar eller Fanny Smeds stiftelse som den kallas i dagligt tal, leds av en styrelse sålunda att varje by har sin egen representant. Henrik Gammelgård representerar Kimo, Bertil Holmström Komossa och Gun-Maj Hanhimäki Kuoppa. Och själv har jag verkat som neutral ordförande intill detta år.

Vid detta stipendieutdelningstillfälle kommer 22 studeranden att erhålla stipendier i olika storlekar. Ansökningsantalet är stort och stiftelsens tillgångar på så sätt begränsade eftersom stiftelsen arbetar utgående från avkastningarna på sina placeringar. Under de 20 år som stiftelsen verkat har ca. 250 000 euro delats ut till närmare 200 studeranden, en eller flera gånger. Stiftelsen begynnelsekapital var 1 094 000 mark eller motsvarande 184 000 euro. Idag utgör stiftelsens tillgångar ca. 1 000 000 euro. Kapitalet är placerat i aktier, depositioner och i tomt- och skogsegendomar.